

OIX

Poblet i mun. de l'alta Garrotxa, una desena de k. al NNE. d'Olot, en una vall afl. del Llierca i subafluent esq. del Fluvià.

PRON.: *ōs* a Olot, Casac. 1920; adés *ōs* adés *āōs* (dubtós si era o no la prep. *a*) en masies del poblet, 1928 (exc.126), *ōs* allí mateix (1930), id. a St. Aniol d'Aguja (1942); després de 1954 moltes vegades id. allí i els pobles del voltant.

MENCIONS ANT. 937: doc. inèdit del Comte Sunyer de Bna., donant diversos llocs al mon. de Sta. Maria de Ridaura, que Monsalvatge extracta: «el condado de Besalú, el alodio de *Evo<x>o*, con la igl. de San Lorenzo --- lindando con *Petrafit* te. *Monte Acuto* --- y con *Villare Bestrecano*, y el alodio de *Mediano* --- lindes a término *Salarzano*, rio *Lizerca* ---». Supleixo *-xo* probt. confós amb *con*, car St. Llorenç, és realment l'advocat de l'esgl. d'*Oix*; i afrontant amb *Bestracà* i *Montagut de Llierca* és evident que es tracta d'*Oix*: i és la mateixa forma que consta sencera en els doc. de 998 i 1000. 977: *Avoxo* --- *Ovexo* --- (Monsalv. II, 245). 998: butlla de Gregori V per a St. Genís de Besalú: «--- eccl. in Ursiniano, eccl. in *Mauro*, et ipsum alodem --- qui est in *Evoxo*» (25 *MarcaH.* col. 953.33; i Monsalv. x, 213). *a. 1000*: «alode qui est in *Evoxo*» (*MarcaH.* 956; i Monsalv. II, 2.54). 1268: «in parrochia de *Oyx*» (Alart *InuLC*) on potser valdria més segmentar en «p.d'*Eoyx*». 1330: *Uxio* (Alsiús, *Nom.* 87); cf. encara Monsalv. XVI, 171.

De la comparació d'aquestes mencions resulta probable que la forma més antiga vagi ser *OVOXO*, amb posterior dissim^o, sigui en *Evoxo* o *Avoxo* i caiguda de la *-v-* entre *o/o* o bé *e/o*.

ETIM. Certament pre-romana, de la família ibero-basco-aquitànica; no se n'ha publicat res fins ara, que jo recordi, fora del diagnòstic pre-romà d'*ETC* 1 221. En efecte aquesta term^o la retrobem en diverses inscr. indígenes, sobretot dels alts Pirineus aquitans; en una trobada en un poble del cantó de St. Gaudens *Uloboxo* que aquí va en datiu com nom d'home porque li dedica quelcom la seva *VXOR KARINA*; el mateix nom, però en genitiu, *Uloboxis* en una inscr. de la vall de Larboust (afl. esq. de la vall de Luixon).

Ara bé la terminació *-xo* es va repetint en altres 45 inscripcions; *Ilurberrixo Anderexo* en l'ara pagana trobada a Escunyau de la Vall d'Aran (veg. el facs. en la Guia de la vall, per Soler Santaló); on l'anàlisi és quasi tot palès: *andere* i *-berri* nou;¹ el nom mateix de *Luixon* ve de *ILIXO*, *-ONE*, de l'ib-bc. *ili* 'vila': on, si el paper de *-xo* és indicar pertinença, podem entendre '(vall) de la ciutat': la capital del més alt Comenge. També hi ha un *Urixon* NP en una font ribagorçana. En la inscripció de Labourst *Ulo/boxis* va seguit de *Ulu/cirris* que sembla ser el nom del pare 55 en genitiu —supliríem: *Uloboxis Ulu/cirris <fili>*;-; sem-

blaria, doncs, que *-boxo/-boxis* i *-cirris* siguin sufixos (o complements segons), adequats respectivament a fill i pare. Tanmateix, la idea expressada per *-xo*, més que de filiació, precisament, pot ser dependència o pertinença, ço que és també al que indueixen els casos de *ILIXO* i *Ilurberrixo Anderexo* (seria aquesta potser una espècie de Diana donzellívola, d'una *Ilurberrí* ciutat nova olímpica?).

Així arribarem a una reconstrucció total de l'ètimon 10 *OVO-XO* de *Oix*, si ho enllaçàvem amb el bc. comú *obe* 'llit', 'jaça de pastors', car pogué haver-hi *obe-xo>oboxo* per la tendència a l'harmonia vocàlica que s'ha manifestat en la família ibero-basca i ibero-romànica en tantes ocasions i tantes combinacions. 15 *OBOXO* seria, doncs, '(lloc) de la jaça', 'lloc de les pletes pastorals'. *OBE-* és l'arrel que retrobarem en tents NLL del nostre Pirineu —*Ovansa*, *Ovarra*, *Oveix*, *Ovis* etc. (V. l'art. *Ovarra*, infra.). Quant a *Ulo-* dels cpts. comengers, qui sap si es podria identificar amb 20 l'arrel dels nostres conspicus *Olot*, *Olost*, *Olvan*, *Olb*, suposant que la *v-* es justificués per alguna acció metafònica de la *i* de *-boxis*, i *-cirris*.

No es relaciona amb *Oix* el nom *Egosa* transmès per Ptolemeu, sinó amb *Gósol* (V. aquest article). Acaho l'art., amb material de pertinença dubtosa. Nom d'un lloc que intriga, diferent, si bé no massa llunyà, en un precepte de rei Lotari a favor de Ripoll; «in com. Bisuldunum *Pugium Malum* [potser Sta. Llúcia de *Puigmàl*, 12 k. O. d'Oix] et alodem qui dicitur *Transvolox* et Insula et *Beguzano* et alodium q dicitur *Iovo* et *Argelagarios* ---» (*MarcaH.*, 931.22) (evidt. *Begudà*, *Argelaguer*, prop i al S. o SO. d'Oix i *Iovo* potser *Colljoell*); com que no és una forma versemblant, potser escauria esmenar-hi «qui dicitur ---» (provocat pel següent); en «qui locatus» o «qui est», i *volox* en *Vohox* variant de *Ovox* 'Oix'?

En el Migjorn valencià hi ha un *Raval de l'Oix*, te. de Finestrat (xxxv, 134.5) amb el qual podem comboiar *L'Oixet* pda. de les Valls de Segó. Dificilment en aquelles comarques llunyanes —majorment difícil per l'ús amb article— podríem sospitar-hi noms germans del de l'alta Garrotxa; també restaria ben difícilts morfològicament (i per mor de l'article) enllaçar-ho amb el de la Vall d'*Uixó* bastant veina del 2n. *Oixet* vindria potser de *OSTIUM* 'portella' cat. *uix?* amb tot i la *o*, però el de Finestrat ens en dissuadeix més. L'ambient s'avindria amb arabismes, sobretot si entenem que està per «d'Aloix». Llavors potser el NP *Al-lûš* a fem *Al-lûša* algerians (*GGAlg*), i amb variant *Al-lûš* a Aràbia (Hess; per més que no hi ha una arrel àr. *lûš*, però hi ha ben descabdellada *ll*; i podrà ser-ne derivat amb el conegut sufix hipocorístic *-ûš* com en *Amrûš* demostrat per Littmann; i *L'Oixet* podria ser un plural en *-ât* del fem. *Allûša*.

¹És clar que *anders* és el subs. basc (idea de donzella). Sobre aquesta inscr. V. els detalls i l'anàlisi